

Артур ГУДМАНЯН,
orcid.org/0000-0002-4196-2279
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської мови технічного спрямування № 1
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) artgud13@gmail.com

Максим ЯКИМОВИЧ,
orcid.org/0009-0004-9510-7229
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD)
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) myakimovich@gmail.com

КОНЦЕПТ «СПРОТИВ» У ТРІАДІ НАРАТИВІВ «МЕРЕЖЕЦЕНТРИЧНІСТЬ» – «ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР» – «МЕРЕЖЕВА СПІЛЬНОТА»

У нашому дослідженні в пошуках методології шляхів синергії, за допомогою яких актори беруть участь у створенні дискурсивних цифрових моделей спротиву, ми розглядаємо комунікативні події не як реальний факт, а як: інтерпретовану подію цифрового простору; дискурсивну обробку, текстову репрезентацією спротиву, що ідентифікується за допомогою когнітивної інтерпретації та інтеграціоналістичної верифікації. В цьому контексті мета статті позиціонується як: актуалізація концептуального ряду «спротив» в цифровому англомовному дискурсі, що включає аналіз: 1) матеріальних і соціальних контекстів, у яких створюються, використовуються тексти для здійснення соціальних дій; 2) «мережецентричності» взаємодій людей засобами текстів в віртуальному «публічному просторі» (Doug, 2001); 3) аналітичних одиниць соціального у формі соціоцентричних та (sociocentric network) та егоцентричних (egocentric network) мереж як таких, що включають в себе не тільки індивідів, але й різноманітні громадські та природні компоненти, які дотичні до процесу чи діють самі, впливаючи на соціальну систему в цілому; 4) міфічності, наративності політичного дискурсу в кіберпросторі що завдяки цифровим технологіям перемістився з реєстру колективної свідомості до реєстру елітарного наративу; 5) владних ігор нетократії. У статті висувуються гіпотези про: 1) супернанооптичність політичного дискурсу в процесі створення ефектів: (1) імплізії свободи вираження поглядів; (2) автентичності інформації; (3) захоплення акторів сценаріями гіперреальних подій і симулякрами значень в кіберпросторі; 2) сутність постмодерністських культурних проєктів, що міститься у відносинах в триаді просторів: «(1) матеріальний (hardware, software) – (2) символічний (software) – (3) експериментальний (the individual's methods of information)», де культурна сфера життєдіяльності представлена символами гіпертекстової культури та комунікаційної мережі (Bell, 2001, 6–30); 3) концепт «спротив» є одним із універсальних понять із голофрастичною невизначеністю, де відсутній ізоморфізм в мовній реалізації, обумовлений особливостями номінації низки ситуацій, у яких способи опору можуть бути різними: фізичними, вербальними, а також суто ментальними, які не мають явного зовнішнього прояву (внутрішній опір, небажання робити що-небудь, стримування емоцій).

Ключові слова: концепт «спротив», мережецентричність, цифровий публічний простір, мережева спільнота, переклад англомовного цифрового дискурсу.

Artur GUDMANIAN,
 orcid.org/0000-0002-4196-2279
 Doctor of Philology, Professor,
 Head of the English for Engineering 1 Department
 National Technical University of Ukraine „Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute“
 (Kyiv, Ukraine) artgud13@gmail.com

Maksym IAKYMOVYCH,
 orcid.org/0009-0004-9510-7229
 PhD Student
 National Technical University of Ukraine „Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute“
 (Kyiv, Ukraine) myakimovich@gmail.com

THE CONCEPT OF 'RESISTANCE' WITHIN THE TRIAD OF NARRATIVES: 'NETWORK CENTRICITY' – 'PUBLIC SPACE' – 'NETWORKED COMMUNITY'

In this study, in search of a methodology of ways of synergy through which actors participate in the creation of discursive digital models of resistance, we consider communicative events not as a real fact, but as: an interpreted event of the digital space; discursive processing, textual representation of resistance, which is identified with the help of cognitive interpretation and integration verification. In this context, the purpose of the article is positioned as: the actualization of the conceptual series of "resistance" in the digital English-language discourse, which includes the analysis of: 1) material and social contexts in which texts are created and used for the implementation of social actions; 2) "network-centricity" of people's interactions by means of texts in the virtual 'public space' (Doug, 2001); 3) analytical units of the social in the form of sociocentric and (sociocentric network) and egocentric (egocentric network) networks as such, which include not only individuals, but also various public and natural components that are tangential to the process or act by themselves, influencing the social the system as a whole; 4) narrative nature of political discourse in cyberspace, which, thanks to digital technologies, has moved from the register of collective consciousness to the register of elitist narrative; 5) power games of the netocracy. The research puts forward hypotheses about: 1) superpanopticity of political discourse in the process of creating effects: (1) implosion of freedom of expression; (2) authenticity of information; (3) actors' fascination with scenarios of hyperrealist events and simulacra of meanings in cyberspace; 2) the essence of post-modern cultural projects contained in the relations in the triad of spaces: '(1) material (hardware, software) – (2) symbolic (software) – (3) experimental (the individual's methods of information)', where the cultural sphere life activities are represented by symbols of hypertext culture and communication network (Bell, 2001, 6-30); 3) the concept of 'resistance' is one of the universal concepts with holophrastic uncertainty, where there is no isomorphism in linguistic implementation, due to the peculiarities of the nomination of a number of situations in which the methods of resistance can be different: physical, verbal, as well as purely mental, which do not have a clear external manifestation (internal resistance, reluctance to do anything, restraint of emotions).

Key words: the concept of 'resistance', network centrality, digital public space, network community, English digital public discourse translation.

Постановка проблеми. Нині такі цифрові платформи як Wikipedia, Google, Bing, DuckDuckGo, Baidu та інші системи збагачуються варіантами моделей, змістом для презентації: 1) здатності генерувати факти задоволення потреб акторів у самореалізації та включеності у творчий процес будь-якого користувача Інтернету; 2) уніфікації принципів переносу інтерпретованої, трансцендентної суб'єктивності протесту у повсякденне життя; 3) номіналізації нових концептів дійсності через мовленнєву комунікацію набором конструкцій, набором цитат, символів, кодів, створених раніше; вписуються необхідні моделі та концепти взаємодії суб'єкта та об'єкта, людини та світу через ігровий процес та дискурс по технології колажу на основі прийомів художньої творчості.

У свою чергу, досліджуючи тему медіалізації, Т. Баркер зазначав, що такі медіатехнології, як-от

Twitter, Facebook породжують відчуття співучасті, єдності; вони відображають всесвітню одночасність світової соціальної системи; їх можна навіть назвати синтетичними (Bard, Soderqvist, 2002). Дослідник Ж. Ріверо (Rivero, 2019) вказував на те, що засоби комунікації, незважаючи на видимість одночасності, викликають ефекти десинхронізації з тієї причини, що вони пропонують різні набори можливостей, які неможливо узгодити, оскільки вони ведуть різними шляхами. З цього випливає, що не існує синтетичних медіа, оскільки всі медіа є аналітичними; синтетичними можна назвати тільки комунікаційні технології.

Інакше кажучи, ці асиметричні твердження лише свідчать про такі факти: комунікаційні медіа пропонують значну кількість можливостей для реалізації соціальних сценаріїв, завдяки чому консенсус стає утопічним (або тоталітарним); зна-

чення слів стає множинним; дія стає імітацією; нормативні очікування щодо заходів можливого регулювання протестних дій не відповідають реальному руйнівному потенціалу активізму спротиву. Тому поняття «концепт» нами розглядається у категоріях когнітивної лінгвістики, необхідність застосування якої обумовлюється: (1) близькістю але не тотожністю слів «концепт» та «поняття» в синхронії; (2) поєднанням протилежних полюсів в діахронії динаміки «захоплення» та стабільності «утримання» смислу в трактуванні специфіки «спротиву»; (3) невизначеності перекладу англійського аналогу «resistance» в цифровому просторі, що ускладнює його переклад українською. Тобто, перед дослідником концепту «спротив» постає необхідність подолання розриву, що виник між внутрішнім функціонуванням та зовнішнім теоретичним описом та цифровими «аналітичними гіпотезами» цього концепту. Зокрема, про таке завдання говорили прибічники кіберсеміотики С. Вервей та К. Девіс (Verwey S., Davis C.) (Verwey, Davis, 2011). Проте вищезазначені автори не фокусувалися на подальшому дослідженні цієї несповна вирішеної проблеми у формі схизми/розколу (Schism). Однією із причин такої міфологізації дослідники називають той факт, що нині стан соціальних систем є проблематичним і залежним від балансу інтегруючих та дезінтегруючих акторів життєдіяльності (Verwey, Davis, 2011, 22). Наразі ми спостерігаємо творення міфу кіберпростору у формі наративу кіберкапіталістичної паноптичної системи, що живить політичну комунікацію, але не може бути зведений до мистецтва риторики (Foucault, 1995, 195–231).

Аналіз парадигми Т. Джордана (Jordan, Tim) (Jordan, 1999, 197–200) та теорій Постера (Poster Mark) (Poster, 1990, 93–98) свідчить, що нинішні суспільства рухаються до так званої суперпаноптичної системи спостереження за кіберпросторовою кібервладдою. Зокрема, Постер (Poster, 1990, 93–98) вбачає постіндустріальну комунікацію частиною «...системи спостереження без стін, вікон, веж чи охоронців» (Poster, 1990, 93). Така аргументація підсилюється наративами Джордана (Jordan) про: «суперпаноптикон» як «...міфу електронного кордону»; «кіберпросторового пекла» («cyberspace hell»), створеного «віртуальною явкою»; «тотального спостереження» за особистістю та суспільством на віртуальному рівні, що викликає спротив (Jordan, 1999, 197–200). Окрім того, в наукових роботах багатьох авторів базовою аналітичною одиницею соціального виступає «соціальна мережа», або «актор-мережа». Цю одиницю розуміють як таку, що включає в себе

не лише індивідів, але й різноманітні громадські та природні компоненти, які дотичні до процесу чи діють самі, впливаючи на соціальну систему в цілому. Однак на теоретичному рівні мережева термінологія не достатньо розроблена і непослідовна, оскільки включає багато понятійних запозичень з різних галузей знань і містить часом, як ми бачимо, відверто метафоричне трактування. Це значно ускладнює процес аналізу та отримання практично значущого знання про віртуальні соціальні мережі як частини публічного простору.

Загалом, у рамках мережецентричного підходу можливо виділити два основних типи соціальних мереж – соціоцентричні (sociocentric network) та егоцентричні (egocentric network). У дослідженнях соціоцентричних мереж вивчаються повні структури рольових відносин, тобто розглядаються одночасно зв'язки між всіма членами деякого співтовариства (групи). У дослідженнях егоцентричних мереж обмежуються вивченням соціальних зв'язків окремого індивіда. Соціальні мережі ми розглядаємо в парадигмах: 1) мережецентричності (Net-Centricity) М. Кастельса як артефакту концептуальної картини глобалізованого світу, який сприймається як загальна характеристика нової соціальної структури (Castells, 2011); 2) когнітивної прагматики та стилістики як ефективної методології лінгвістичного аналізу та перекладу кібертекстів; 3) логіку «нетворкінгу» (Networking) Дж. С. Юриса (Juris, 2012) для аналізу цифрових медіа-практик (Juris, 2012); 4) концепт міфу, наративу, ритуалу кіберпростору Аури Шусслер (Schussler Aura-Elena) (Schussler, 2017); 5) концепт «маршрути дискурсу» (discourse itineraries) Рона Сколлона та Сьюзі Вонг по аналізу трансформації активізму в широкому діапазоні часу за участю різних акторів, кібермедіа, об'єктів (Scollon, 2008, 233). Проте необхідно зауважити, що концепти мережецентричності та «нетворкінгу» вже отримали певні модифікації в процесі наукового пошуку уніфікації метарадикальних підходів до такого важливого елементу дискурсивного відтворення факту впливу медіа на соціум як медіалізація (Bard, Soderqvist, 2002) та такої медіальної прив'язаності до можливостей видів медіа по смисловираженню як медіалізація (Rivero, 2019).

У будь-якому випадку, взаємозв'язок між засобами комунікації, синхронізації медіалізації та медіальності досі являє собою лише поле для майбутніх досліджень політичної ангажованості публічного простору, де одночасно існує: 1) публіцистичний стиль впливу на масову свідомість; 2) хронікальний журналістський дискурс як набір

текстів та мовленнєвих практик; 3) текстова реакція акторів Twitter, Facebook, в яких артикуються ідентичності та дії спротиву; 4) культура політичних новин; 5) культура політичної комунікації, а також визначення та інтеграція дійсних і надійних індикаторів і операцій усіх вимірів медіалізації.

Таким чином, концепт «спротив» входить у публічний простір як: 1) певний знак, символ, ритуал; 2) факт політичного, економічного, культурного, етно-історичного, духовного життя; 3) взаємовплив культур політичних новин та політичної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Для нашого дослідження виявилися особливо корисними ідеї представника аналітичної школи Віллард Ван Орман Квайн (W.V. Quine). Як прибічник семантичного підходу, цей вчений сумістив аналітичні та синтетичні методи для концептуалізації мовних феноменів соціуму. Його оприроднена епістемологія та лінгвістична теорія смислу свідчить, що переважна більшість концептів, що існують у людській свідомості є: 1) «інтернаціональними», або універсальними для різних мов і наук; 2) можуть бути включені в загальний фонд концептуалізації (Common fund of conceptualization) (Quine, 1964, 31); 3) свого роду відправними елементами для аналізу засобів їх репрезентації в будь-якій мові та подолання невизначеності перекладу; 4) будь-яка пропозиція може зберегти свою істинність, якщо можлива зміна тієї системи, в якій ця пропозиція фігурує; 5) з тієї ж причини жодна пропозиція не має імунітету від його можливої переоцінки; 6) під «системою» розуміють «цілісність науки»; 7) «упертість досвіду» долається низкою можливих переоцінок будь-якого з фрагментів цілісної системи. Для Квайна критерієм успішної комунікації, незалежно від того, чи передбачає вона переклад, є: 1) вільна взаємодія, вербальна та невербальна; 2) плавність розмови, часта передбачуваність вербальних і невербальних реакцій; 3) зв'язаність і правдоподібність місцевих свідчень (coherence and plausibility of native testimony) (Quine, 1990, 43). Прибічник генеративної лінгвістики Ноам Хомський (Chomsky N.) критикував біхевіористську модель перекладу та навчання мові Куайна з огляду на її обмеженість в наборі стимулів та прояснення творчого аспекту мови (Chomsky, 1981). В свою чергу, Куайн не сприйняв когнітивну парадигму започатковану Н. Хомським, оскільки: 1) вів пошук всіх значень мови ззовні або, принаймні, на межі між особистістю та світом; 2) його емпіризм не сприйняв теорію Хомського про прихований синтаксис; 3)

проблематика невизначеності граматики сприймалася Куайном як менша проблема, ніж невизначеність значень чи перекладу. Проте, необхідно відзначити роль формального та логічного підходу до мов, запропоноване у праці «Синтаксичні структури» Н. Хомського, заклали основи співпраці науковців-лінгвістів та представниками комп'ютерних наук. Концепт «дискурс» ми розглядаємо в парадигмі лінгвіста З. Харріса (Harris Z.) (Harris, 2009) як: 1) ситуативно обумовленої інтерактивної міжсуб'єктної діяльності, спрямованої на взаємну орієнтацію у життєвому просторі; 2) єдність у контексті інших одиниць і пов'язаної з ними ситуації; 3) автопоезис інтеракційної моделі цифрової комунікації; 4) діяльнісне тлумачення мовного знака і концепту.

Метою статті є актуалізація концептуального ряду «спротив» у цифровому англomовному дискурсі, що включає аналіз: 1) матеріальних і соціальних контекстів, у яких створюються, використовуються тексти для здійснення соціальних дій; 2) «мережецентричності» взаємодій людей засобами текстів в віртуальному «публічному просторі» (Doug, 2001); 3) аналітичних одиниць соціального у формі соціоцентричних та (sociocentric network) та егоцентричних (egocentric network) мереж як таких, що включають у себе не лише індивідів, але й різноманітні громадські та природні компоненти, які дотичні до процесу чи діють самі, впливаючи на соціальну систему в цілому; 4) міфічності, наративності політичного дискурсу в кіберпросторі що завдяки цифровим технологіям перемістився з реєстру колективної свідомості до реєстру елітарного наративу; 5) владних ігор нетократії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивуючи наш інтерес до когнітивної лінгвістики, наголошуємо на можливості цієї парадигми у дослідженні: специфіки інтерпретації та перекладу концепту спротиву в різній мовній свідомості та ритуалах етносів; можливих сценаріїв комунікативної активності спротиву, особливостей трансферу інформації, колективної мобілізації, ідентичностей у кібернетичному просторі; розширення нових методологічних можливостей різних наукових галузей, що сприяє інтегративному розумінню структури, системи мови, наративів, політичних міфів та ритуалів; рефреймінгу когнітивних концептів у кібернетичному просторі Інтернет, де суть концепту та його матеріально-семіотичним втілення не має ізоморфізму; кодової варіативності концепту в асиметрії відношень зі знаком – апеляцію і презентацію; акту апеляції до знака як вибір альтернативних засобів реалізації.

Найважливішим при встановленні специфіки перекладу концепту «спротив» у цифровому просторі, існують такі питання колективного опору (collective resistance): 1) ідентичності (identity), фреймінгу (framing), мобілізації ресурсів (resource mobilization); 2) стратегії (strategy) протестного акціонізму; 3) «повсякденного» (everyday resistance) і часто прихованого опору (hidden resistance). А тим часом, у сферах життєдіяльності соціуму (духовній, етно-історичній, культурній, економічній, політичній) виникають нові форми спротиву та його ритуалів. Тобто, актуальною стає проблема трактування «спротиву» чи висвітлення його згорнутих номінацій у контексті розуміння різниці сфери мови та метамови. Інакше кажучи, необхідно подолати розрив, що виник між внутрішнім функціонуванням та зовнішнім теоретичним описом та «аналітичних гіпотез» цього концепту.

Певним стимулом для нашого дослідження стала теза щодо потреби в нових дослідженнях концепту «спротив», озвучена головним редактором «Journal of Resistance Studies» С.Вінтхагеном ще в 2012 році, коли журнал вже проіснував 7 років. С.Вінтхаген зазначав, що в умовах, коли журнал змушений здійснювати опір домінуючим хибним гегемоністським визначенням «спротиву», в самому журналі ще не знайдено дієвих альтернатив (Vinthagen, 2013). С.Вінтхаген вважає, що нині потрібні: 1) критичні відображення поля «спротив»; 2) інноваційні інтерпретації того, що може бути «опором» у різних контекстах; 3) знання того як такий «опір» відрізняється від інших більш традиційних по розумінню; 4) візіонерські твори, які описують, як ми можемо уникнути перетворення на ще одну інституціоналізовану, «втомлену» від комфорту нерадикальну дисципліну; 5) «дослідження опору» як поля, частини реальних, радикальних змін проти всіх видів несправедливих відносин, панування, експлуатації та насильства.

Дійсно, аналіз джерел свідчить, що, починаючи із 80-тих рр., американські та західноєвропейські лінгвісти ініціювали дослідження ролі домінування, кратологічних мовних стратегій у маніпуляції свідомістю підвладних у рамках парадигми критичного аналізу політичного дискурсу. Головними положеннями цієї парадигми стали: 1) процес генерації, споживання текстів змінює соціум та окремі сфери його життєдіяльності; 2) соціальні практики творять дискурс; 3) фізичні об'єкти набувають певного значення завдяки дискурсу; 4) домінуючий дискурс проектується ідеологемами панівної еліти; 5) суб'єкт, здатний діяти креативно, може спричинити перегляд установле-

них владним дискурсом значень; 6) виникнення поряд із державно-організованим правом мережеподібного права, якому властива певна автономія щодо держави в результаті такої трансформації, як автопоезис (парадигма К.Х. Ладера (Ladear Karl-Heinz) про самовідтворюючу систему, що не продукує цілісної єдності норм права, а пов'язує між собою події від одного активізму спротиву до іншого, причому кожного разу по-різному (Ladear, 1999). Такий підхід дозволив ряду дослідників стверджувати, що це дозволяє: 1) розуміти конфлікт не як аномалію чи антисоціальну поведінку, а як форму взаємодії, яка передбачає, що актори входячи в ритм комунікації формують соціальний зв'язок різної емоційної насиченості (можливо й ворожий) (Simmel, 1995); 2) при чому вороги змушені вступати в стосунки (Bramsen, 2020); 3) позиціонувати конфлікти у формі ритуалів взаємодії, а насильство як форму конфлікту); 4) напрацювати стратегії протидії або трансформації в формі ритуалів взаємодії; 5) сформувати нові ритуали взаємодії як посередництво; 6) алгоритмізувати протидію ритуалам домінування методом ненасильницьких прямих дій; 7) використовувати прямий опір і непокору, або дії братання, які породжують солідарність (Bramsen, 2020).

Результатом аналізу практики супротивного активізму молоді в 1968 році дослідника Жака Лакана (Lacan Jacques) стала теорія «пошуку істини» спротиву в чотирикутнику дискурсів: (1) дискурс пана (він же дискурс метра, dM) – (2) дискурс університету (dU) – (3) дискурс істерика (dH) – (4) аналітичний дискурс або дискурс (психо)аналітика (dA). Ж. Лакан вважав, що такий вимір психіки як несвідоме в людині структуровано як мова і виступає дискурсом «іншого» (Lacan, 2007). Іншими словами, пропонується ідея про те, що мова (на відміну від мови як формальної системи) – це завжди мотивована діяльність, тому в самій її організації незмінно присутні як формальні елементи, так і індивідуально-змістовні (Neill, 2013). Як приклад наводяться ролі в траєкторії подій: 1) «Істерики», тобто демонстрації нездатності визначитися в бажаннях. Така роль підштовхує іншого актора спірної політики зайняти місце пана і нав'язати свій вибір у маніпулятивному позиціонуванні («ти – це», «ти хочеш це»), або застосувати насилля як вияв владного жесту; 2) «Гра в університет» виникає в такій ситуації, коли актор намагається авторитетно залагодити негативне враження від своїх неадекватних промов; 3) у контексті безособово-абстрактних промов дискурсу університету у акторів виникає позив до (психо)аналітичного жесту в формі

наполегливо уточнюючих питань; 4) конфронтація між особистостями істерика та університету, між паном та аналітичним дискурсом часто призводить до різних форм спротиву (Lacan, 2001).

Теорія «пошуку істини» Жака Лакана використовується для встановлення «моменту зшивання» істин різних дискурсів. Його концепт позиціонує пошук істини в дискурсивному «квадраті» відносно: (1) «мистецтво» – (2) «любов» – (3) «політика» – (4) «наука» (Lacour, 1999). Герберт Маркузе позиціонує таку практику як відмову від таких ознак ліберального суспільства як прихованого насильства, брехні, популізму. Проте спроби такого порядку сприйняли не всі аналітики: 1. Брамсен Ізабель (Bramsen Isabel) номінувала їх сюрреалістичними, оскільки такий активізм перетворився на: перформанси; протестні мистецькі акції в стилі ідеологем «Великої відмови» філософів франкфуртської школи (Bramsen, 2020); 2. Шеррі Теркл (Turkle Sherry), критично аналізуючи результати «пошуків істини» уже в кібернетичному просторі, зазначає, що: 1) так й не знайшла «моменту зшивання» цифрових технологій та любові як змісту комунікації; 2) що бажання людей спілкуватися зростає, проте реальне спілкування віч-на-віч зменшуються; 3) ритуал цифрового простору дає змогу побачити тільки те, що хотів «фокусник» (Turkle, 2016, 377); 4) критикував «фокусників» та «фокуси» цифрової епохи Де Ваард (DeWaard, 2012). Зокрема, Де Ваард стверджує, що разом із розвитком технологій екстралінгвістичний контекст змістився від традиційного, до кібертексту, який спрощує застосування маніпуляції (фокусів) змістом (DeWaard, 2012). У цій парадигмі було описано «мобільні маршрути» ряду протестів: 1. Оссиру у Лос-Анджелесі в 2011 році (зміна маршруту активізму із фізичного у віртуальний простір блогів, YouTube відео (Laxer, 1998); 2. Семіотичного ландшафту руху Umbrella 2014 року в Гонконзі, де маршрути знаків та артефактів були багатосторонніми, тобто «круговими» (знаки переставляються з фізичного простору у віртуальний і назад у фізичний простір) (Abas, 2019). Дослідниця К. Чун (Chun, Christian), узагальнюючи вищезазначені та інші описи, доходить висновку про те, що виявлені маршрути значень та артефактів говорять про зростаючу складність політичних процесів, оскільки вони повторно де/політизовані в різних контекстах, у яких вони переміщуються (Chun, 2014).

У роботі Ваум, Nansy К. використовується термін «сайт соціальної мережі» (social network site) на протигагу терміну «мережевого соціуму сайтів», тим самим підкреслюючи, що ці сайти частіше використовуються для зв'язків, що існу-

ють офлайн, ніж для створення нових. Ця ж логіка позиціонує переваги вибору іменника для означення Web 2.0 в порівнянні із дієсловом. Йдеться про розширення вже існуючих соціальних явищ, а не перехід до нової якості, тобто трансформацію» (Ваум, 2009, 386). Активізм у мережах може перетворюватися в персональний нарратив, засіб мобілізації нових активістів, емоційний актуалізатор загострення спірної політики та гібридної форми колективної дії. Віртуальний простір перетворюється на головного носія колективного акціонізму.

Нині такі акції, як написання листів, лобювання та подання петицій, отримали свої цифрові еквіваленти й перейшли на спеціально створені для активізму портали. Прикладом таких платформ можуть слугувати <http://www.workingforchange.com/activism/> і <http://www.peta-online.org/>. Інтернет також став платформою для таких форм непокори, як саботаж та блокади. Наприклад, <http://www.fraw.org.uk/hippies/> і <http://hacktivism.openflows.org/> стали платформами, які не лише документують, але часто-густо забезпечують віртуальне блокування, страйки, відмову в обслуговуванні, викрадення сайту та ряд інших дій, спрямованих на перешкоджання веб-трафіку та доступу до цільових веб-сайтів.

Водночас науковці також звертають увагу на організації, які сприяють функціонуванню мереж. Звичайною практикою включення в процес активізму стала підготовка меседжів (наприклад, «надішліть своє повідомлення» ('send your message')) та підключення зовнішніх (наприклад, Twitter) комунікаційних технологій. Ця модель була започаткована в Іспанії та США, де близько 160 організацій громадянського суспільства, включаючи великі неурядові організації (Oxfam, Tearfund, Catholic Relief, World Wildlife Fund), використали свої організації для формування вільної соціальної мережі, яка закликала громадськість до взаємодії один з одним (Latour, 2005).

Наразі активізувалися пошуки методологічних засобів вивчення і пояснення експансії колективної соціальної дії в мережевій публічній сфері. «Арабська весна» і протестні рухи в різних частинах світу, які ініційовані мережевою публічною сферою, дозволили вченим дійти висновку, що «Інтернет, а радше навіть соціальні мережі, на сьогоднішній день є не тільки найбільш ефективним механізмом мобілізації, але і багато в чому єдиним реально діючим інструментом горизонтальних зв'язків у соціумі. Тому на поставлене питання про те, як мережева публічна сфера опосередковує, викликає колективні дії, вже є певні відповіді.

Можна виділити дві взаємодоповнюючі перспективи розгляду публічності – просторову, що інтерпретує її як статичну характеристику публічного простору, і функціональну, покликану вивчати її соціальні функції. В цьому контексті ключовими проблемами в процесі дослідження публічної сфери постають визначення її суб'єкта та інтерпретації її функціонального призначення з урахуванням локального соціокультурного контексту. Отже, з'ясовуючи питання щодо співвідношення понять «соціальна сфера» та «публічна сфера», доцільно зосереджувати увагу на виявленні точок дотику та перетину ліберально-демократичного та соціокультурного тлумачення публічної сфери та структурно-діяльнісної моделі соціальної.

Найбільш перспективним, на наш погляд, є напрямок, пов'язаний із вивченням соціальних практик консенсусної взаємодії, спрямованих на відтворення соціального буття та компонентів, які формують публічний дискурс з цього приводу. Бруно Латура, як основоположник «актор мережевої теорії» (Actor Network Theory, ANT), прояснив свою позицію, що сприяло поширенню цієї теорії серед дослідників, орієнтованих на міждисциплінарні «дослідження науки та технологій» (Science and Technology Studies, STS). Основою парадигми теоретизування Бруно Латура стала концепція гетерогенної мережі (Latour, 2005). Відповідно до його бачення, така мережа утворюється в процесі взаємодії різномірних елементів – як соціальних, так і технологічних.

Суттєвою особливістю теоретизування Латура є розгляд елементів як рівнозначних, однаково важливих для існування мережевих взаємодій. Тобто мережу утворюють різномірні актори – люди та об'єкти, технічні стандарти, технічні пристрої, програмні продукти, що дає можливість позиціонувати соціальний порядок як наслідок активності усіх її елементів. Люди і речі, спілкуючись між собою, утворюють мережі, на основі яких виникає соціальний порядок у цілому. Актантом може бути і людина, і артефакт, і тварина, і навіть мікроб – у тому разі, коли він впливає на процес утворення мережі. Тому для аналізу мережі необхідно «переописати» всі об'єкти, які її утворюють – надавши їм статус «конституанти дії». Звернення до речей в «актор мережевої теорії», як способу конституювання спільного світу, спрямувало наше дослідження до словосполучення «нетократія», яке складається з двох слів: англійського «net», що означає «мережа» та грецького «kratos» – «влада». Тобто, це словосполучення можна перекласти як «влада мережі».

Шведські автори Бард та Зондерквіст (Bard, Soderqvist, 2002) визначають «новий суспільний лад» як формування інформаційного суспільства інформаційними мережами глобальніших рівнів новим вищим класом – гегемоном інформаційної доби. Нетократи вірять, що вони створюватимуть нові форми правління, які будуть формуватися відповідно до аристократичного політичного режиму. Це номінується як спротив капіталістичній буржуазії, процес, який, на їхню думку, призведе до кризи класичного капіталізму (Bard, Soderqvist, 2002, 13–207). Панхореографія (Panchoreography) описує глобальну стандартизацію фізичної та вербальної поведінки як механізм, що веде до гомогенізації вербальних і невербальних виразів, яка є наслідком появи масмедіа, культури споживання та кіберпростору – результатом чого буде збіднення та підрив громадянського суспільства, права та розширення суперпаноптикумної форми спостереження. Роль міфу в цьому контексті полягає в тому, щоб маніпулювати та спотворювати реальність у межах віртуальної комунікації таким чином, що суперечить силі кіберпростору.

Інтернет стає не лише засобом спілкування, доступним для звичайних людей, а й різноматичним політичним середовищем, контрольоване нетократами. Це призводить до детериторіалізації класичних моделей біовлади, від плану політичної комунікаційної системи – яка конвергує з цього плану постіндустріальної біополітики – до (кібер)влади інтернет-мереж. Нова влада почуває себе в кіберпросторі набагато впевненіше з огляду на гнучкість, але з реальними наслідками та впливом. Таким чином, ці засоби масової інформації формують мости (кореневища) між політикою та політичними повідомленнями, що надходять від політичних акторів на керівних посадах, а також від маргінальних політичних акторів.

Висновки. Вищевикладене свідчить, що нині спостерігається процес переосмислення моделі колективної соціальної дії та інформаційної демократії. При чому ми сприймаємо взаємне критичне ставлення Квайна та Н.Хомського як пошук компромісу у подоланні асиметрії взаємодії концептів невизначеності граматики та невизначеності значень при закладенні основ кіберсемантики. Нами було використано їх тріадний метод дослідження положень когнітивної лінгвістики (наративи спротиву в тріаді (1) «мережецентричність» – (2) «публічний простір» – (3) «мережева спільнота»).

Це мотивує використання в подальших дослідженнях синергетичного підходу, де системоутво-

рюючим фактором виступають когнітивно-семантичний та соціодискурсивний паттерни. Такий підхід дозволяє позиціонувати концепт «спротив» у формі когнітивного стандарту організації дискурсу, текстів, жанрів, лінгвокогнітивного моделювання соціодискурсивних протестних просторів. На відміну від вузького логічно-структурного, когнітивно-дискурсивний підхід формує сферу комплексного аналізу та інтерпретації як формаль-

ної сторони дискурсу, так і його функціонування у вигляді знаку. Дискурс при цьому розглядається як концепт, фреймова модель мовно-комунікативних актів із екстралінгвальним та екстремовним змістом. Інструментарій когнітивної лінгвістики, прагматики, стилістики дозволяє досліднику прояснити репрезентаційні та процедурні відносини між мовною системою знань та концептуальною всезагальною системою знань, інтеракції для розуміння мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Abas S. Negotiating place and space in digital literacies: research and practice. Information Age Publishing, Incorporated, 2019. P. 261–276.
2. Abrams B. The meaning of contention. *Contention*. 2022. Vol. 10, no. 2. P. 83–101.
3. Bard A. Netocracy: the new power elite and life after capitalism. London : Pearson Education, 2002. 269 p.
4. Baym N. K. A call for grounding in the face of blurred boundaries. *Journal of computer-mediated communication*. 2009. Vol. 14, no. 3. P. 720–723.
5. Bell D. Introduction to cybercultures. Taylor & Francis Group, 2006. 256 p.
6. Bramsen, I. To strike together: Conflict rituals and the situational power of nonviolence. *Journal of Resistance Studies*. 2020. 6(2).
7. Castells, M. Network theory. A network theory of power. *International journal of communication*. 2011. 15.
8. Chomsky N. Lectures on government and binding. The Pisa lectures. Studies in generative grammar. *Journal of symbolic logic*. 1986. Vol. 51, no. 1. P. 238–240.
9. Chun C. W. Mobilities of a linguistic landscape at los angeles city hall park. *Journal of language and politics*. 2014. Vol. 13, no. 4. P. 653–674.
10. DeWaard L. The pragmatics of interaction. *Journal of pragmatics*. 2012. Vol. 44, no. 14. P. 2104–2107.
11. Doug M. Dynamics of contention. Cambridge University Press, 2005.
12. Foucault M. Discipline and punish: the birth of the prison. 2nd ed. New York : Vintage Books, 1995. 333 p.
13. Harris R. Rationality and the literate mind. New York : Routledge, 2009.
14. Jordan T. Cyberpower: The culture and politics of cyberspace and the Internet. London : Routledge, 1999. 254 p.
15. Juris J. S. Reflections on #Occupy everywhere: social media, public space, and emerging logics of aggregation. *American ethnologist*. 2012. Vol. 39, no. 2. P. 259–279.
16. Lacan J. El seminario, libro 17. Ediciones paidos iberica, 1992. 232 p.
17. Lacan J. The seminar of jacques lacan: book XVII: the other side of psychoanalysis (seminar of jacques lacan). W. W. Norton, 2007. 240 p.
18. Ladeur K.-H. The theory of autopoiesis as an approach to a better understanding of postmodern law: from the hierarchy of norms to the heterarchy of changing patterns of legal inter-relationships. Florence : European University Institute, Dept. of Law, 1999. 42 p.
19. Latour B. Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory. Oxford University Press, 2005.
20. Laxer J. The undeclared war: class conflict in the age of cyber capitalism. Toronto : Viking, 1998. 277 p.
21. Neill C. Breaking the text: an introduction to lacanian discourse analysis. *Theory & psychology*. 2013. Vol. 23, no. 3. P. 334–350.
22. Poster M. The mode of information: poststructuralism and social context. Chicago : University of Chicago Press, 1990. 179 p.
23. Quine W. V. Cognitive meaning. *Monist*. 1979. Vol. 62, no. 2. P. 129–142.
24. Quine W. V. Pursuit of truth. Cambridge, Mass : Harvard University Press, 1992. 114 p.
25. Rivero J. J. Mediality, temporality, social cognition, and evolution. *Philosophies*. 2019. Vol. 4, no. 3. P. 44.
26. Schussler A.-E. The cyberspace myth and political communication, within the limits of netocracy. *Journal for the study of religions and ideologies*. 2017. Vol. 16, no. 48. P. 65–78.
27. Scollon R. Advances in discourse studies. Taylor & Francis Group, 2008. 262 p.
28. Simmel G. Conflict and the web of group-affiliations. *Theories of social order*. 2009. P. 316–322.
29. Turkle S. Reclaiming conversation: the power of talk in a digital age. Penguin Publishing Group, 2016. 448 p.
30. Verwey S. Sociocybernetics and autopoiesis: new laws of organisational form. *Communicare journal for communication studies in africa*. 2011. Vol. 30, no. 2. P. 1–26.
31. Vinthagen S. Everyday resistance as a concept. *Conceptualizing 'everyday resistance'*. 2019. P. 17–32.

REFERENCES

1. Abas S. (2019). Negotiating place and space in digital literacies: research and practice. Information Age Publishing, Incorporated. P. 261–276.
2. Abrams B. (2022). The meaning of contention. *Contention*. Vol. 10, no. 2. P. 83–101.
3. Bard A. (2002). Netocracy: the new power elite and life after capitalism. London : Pearson Education. 269 p.
4. Baym N. K. (2009). A call for grounding in the face of blurred boundaries. *Journal of Computer-Mediated Communication*. Vol. 14, no. 3. P. 720–723.
5. Bell D. (2006). Introduction to cybercultures. Taylor & Francis Group. 256 p.
6. Bramsen, I. (2020). To strike together: Conflict rituals and the situational power of nonviolence. *Journal of resistance studies*. 6(2).
7. Castells, M. (2011). Network theory. A network theory of power. *International journal of communication*. 15.
8. Chomsky N. (1986). Lectures on government and binding. The Pisa lectures. Studies in generative grammar. *Journal of symbolic logic*. Vol. 51, no. 1. P. 238–240.
9. Chun C. W. (2014). Mobilities of a linguistic landscape at los angeles city hall park. *Journal of language and politics*. Vol. 13, no. 4. P. 653–674.
10. DeWaard L. (2012). The pragmatics of interaction. *Journal of pragmatics*. Vol. 44, no. 14. P. 2104–2107.
11. Doug M. (2005). Dynamics of contention. Cambridge University Press.
12. Foucault M. (1995). Discipline and punish: the birth of the prison. 2nd ed. New York : Vintage Books. 333 p.
13. Harris R. (2009). Rationality and the literate mind. New York : Routledge.
14. Jordan T. (1999). Cyberpower: The culture and politics of cyberspace and the Internet. London : Routledge. 254 p.
15. Juris J. S. (2012). Reflections on #Occupy everywhere: social media, public space, and emerging logics of aggregation. *American ethnologist*. Vol. 39, no. 2. P. 259–279.
16. Lacan J. (1992). El seminario, libro 17. Ediciones paidos iberica. 232 p.
17. Lacan J. (2007). The seminar of jacques lacan: book XVII: the other side of psychoanalysis (seminar of jacques lacan). W. W. Norton. 240 p.
18. Ladeur K.-H. (1999). The theory of autopoiesis as an approach to a better understanding of postmodern law: from the hierarchy of norms to the heterarchy of changing patterns of legal inter-relationships. Florence : European University Institute, Dept. of Law. 42 p.
19. Latour B. (2005). Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory. Oxford University Press.
20. Laxer J. (1998). The undeclared war: class conflict in the age of cyber capitalism. Toronto : Viking. 277 p.
21. Neill C. (2013). Breaking the text: An introduction to Lacanian discourse analysis. *Theory & psychology*. Vol. 23, no. 3. P. 334–350.
22. Poster M. (1990). The mode of information: poststructuralism and social context. Chicago : University of Chicago Press. 179 p.
23. Quine W. V. (1979). Cognitive meaning. *Monist*. Vol. 62, no. 2. P. 129–142.
24. Quine W. V. (1992). Pursuit of truth. Cambridge, Mass : Harvard University Press. 114 p.
25. Rivero J. J. (2019). Mediality, temporality, social cognition, and evolution. *Philosophies*. Vol. 4, no. 3. P. 44.
26. Schussler A.-E. (2017). The cyberspace myth and political communication, within the limits of netocracy. *Journal for the study of religions and ideologies*. Vol. 16, no. 48. P. 65–78.
27. Scollon R. (2008). Advances in discourse studies. Taylor & Francis Group. 262 p.
28. Simmel G. (2009). Conflict and the web of group-affiliations. *Theories of social order*. P. 316–322.
29. Turkle S. (2016). Reclaiming conversation: the power of talk in a digital age. Penguin Publishing Group. 448 p.
30. Verwey S. (2011). Sociocybernetics and autopoiesis: new laws of organisational form. *Communicare journal for communication studies in africa*. Vol. 30, no. 2. P. 1–26.
31. Vinthagen S. (2019). Everyday resistance as a concept. *Conceptualizing 'everyday resistance'*. P. 17–32.